

Järfälla kommun  
Rektorn vid Björkebyskolan

## Beslut för grundskola med särskoleelever

---

efter tillsyn av Björkebyskolan  
i Järfälla kommun

## Tillsyn av Björkebyskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Järfälla kommun under våren 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Björkebyskolan besöktes av Skolinspektionen mellan den 2 maj 2012 och den 3 maj 2012.

### Helhetsbedömning

---

Tillsynen visar att eleverna känner sig trygga i Björkebyskolan och att skolan bedriver ett aktivt värdegrundsarbete bland annat genom den så kallade AMOR-gruppen som arbetar förebyggande och åtgärdande mot kränkningar. Eleverna i grundskolan upplever att de lär sig mycket och att det är roligt att gå i skolan.

Skolan har dock ett antal områden som behöver förbättras för att fler elever ska nå målen för utbildningen. Skolan behöver bland annat se över sitt arbete med särskilt stöd. Rektorn och lärare uppger att stödbehovet i Björkebyskolan är stort, men att särskilt stöd erbjuds vid extra undervisningstillfällen i matematik och svenska och att skolan erbjuder läxhjälp. Eleverna uppger dock att det är svårt att få den hjälp som de behöver under dessa tillfällen. Det framkommer att elever som, bland annat i åtgärdsprogram, har blivit hänvisade till dessa tillfällen inte alltid kommer. Vidare visar tillsynen att språkvalet svenska och engelska används som stöd istället för som en fördjupning i språken. Det är därför Skolinspektionens bedömning att skolan behöver utvärdera och ompröva det stöd som ges i skolan så att eleverna får det särskilda stöd som de har behov av och rätt till. I detta arbete ingår att se över åtgärdsprogrammen så att de uppfyller författningarnas krav.

Tillsynen visar även att undervisningen i grundskolan inte anpassas till elevernas olika behov och förutsättningar, istället arbetar eleverna oftast med samma uppgifter samtidigt. Eleverna stimuleras och utmanas inte i sitt lärande. Undervisningen utgår från de elever som har lägst kunskapsnivå vilket medför att det finns elever som får arbeta med sådant som de tycker är lätt eller som de redan kan. Detta bidrar till att eleverna blir uttråkade och att stämningen blir orolig, vilket kan vara förklaringen till att merparten av de lektioner som Skolinspektionen besökte präglades av bristande studiero och respekt för lärare och klasskamrater.

Elevernas inflytande är ytterligare ett område som behöver förbättras. Trots uppgift från skolledningen om att alla klasser förväntas ha klassråd framkommer att så inte sker. Alla klasser är inte heller representerade i elevrådet. Elevernas inflytande över själva undervisningen är lärarberoende. Eleverna uppger att de förhållandevis ofta får välja mellan arbetsätt och arbetsformer, men att det är lärarna som planerar själva undervisningen och eleverna upplever att de inte kan påverka den. Skolan saknar även en gemensam plan för hur arbetet med elevinflytande ska genomföras.

I Björkebyskolan diskuteras elevernas kunskapsutveckling och hur skolan ska arbeta för att förbättra denna. Rektorn följer dock inte upp resultatet som eleverna i grundskolan når vilket medför att skolan saknar ett viktigt verktyg i sitt utvecklingsarbete. Tillsynen visar även att det föreligger stora skillnader i kunskapsresultat mellan pojkar och flickor, något som skolledningen inte har uppmärksammat. Vidare är det endast 73 procent av eleverna som når målen i samtliga ämnen (år 2011). Mot bakgrund av detta gör Skolinspektionen bedömningen att rektorn behöver ta ett större ansvar för att det bedrivs ett kvalitetsarbete i skolan som omfattar uppföljning och analys av elevernas samlade kunskapsresultat för att identifiera utvecklingsåtgärder i syfte att nå förbättrade kunskapsresultat. I detta arbete ingår att även utvärdera det särskilda stödet och undervisningens kvalitet.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som Järfälla kommun måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

## Beslut

---

### Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Björkebyskolan i Järfälla kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till. En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken Skäl för beslut.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Järfälla kommun att senast den **11 september 2012** avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

### Undervisning och lärande

Lärarna ger inte alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

I detta ingår att:

- Se till att lärarna anpassar undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (1 kap. 4 § skollagen, Lgr 11 avsnitt 1. En likvärdig utbildning och avsnitt 2.2 Kunskaper / Lpo 94 avsnitt 1, En likvärdig utbildning och avsnitt 2.2 Kunskaper).

- Se till att lärarna ger elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnå ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 3 § andra meningen skollagen).

### Grundläggande värden och inflytande

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

I detta ingår att:

- Se till att utformningen av inflytandet anges i planeringen av verksamheten och att skolan har en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad (1 kap. 10 §, 4 kap. 14 § skollagen, Lgr 11 avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande/ Lpo 94 avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).
- Se till att eleverna har ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och hålls informerade i frågor som rör dem (4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande och avsnitt 2.8 Rektorns ansvar/ Lpo 94 avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande och avsnitt 2.8 Rektorns ansvar).
- Se till att det vid skolenheten finns ett eller flera forum för samråd med eleverna och deras vårdnadshavare (4 kap. 13 § skollagen).

#### **Trygghet och studiero**

Skolmiljön vid skolan präglas inte av studiero.

Det finns inte för varje verksamhet en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med trygghet och studiero.

I detta ingår att:

- Se till att ordningsregler finns och har utarbetats under medverkan av eleverna samt följs upp vid skolenheten (5 kap. 5 § skollagen).
- Se till att rektor och lärare vidtar och dokumenterar de omedelbara eller tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande beteende (5 kap. 6 § skollagen).
- Se till att det finns en plan för varje verksamhet mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp (6 kap. 8 § skollagen).

#### **Särskilt stöd**

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.

Om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

I detta ingår att:

- Se till att eleverna får det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver (3 kap. 8 § skollagen, Lgr 11 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar/ Lpo 94 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar).
- Rektor ser till att beslut fattas om åtgärdsprogram som anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas (3 kap. 9 § skollagen).

#### **Bedömning och betygssättning**

Rektorn ser inte till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Eleven och elevens vårdnadshavare informeras inte fortlöpande om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

I detta ingår att:

- Se till att en skriftlig bedömning av elevernas kunskapsutveckling ges när ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne (10 kap. 22 § skollagen/ 7 kap. 9 § grundskoleförordningen).
- Se till att de skriftliga omdömena avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven (10 kap. 13 § skollagen).
- Se till att det i de individuella utvecklingsplanerna framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt (10 kap. 13 § skollagen).

#### **Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen**

Rektorn tar inte ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning, utvärdering och utveckling av utbildningen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

I detta ingår att:

- Rektorn tar ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i uppföljning, utvärdering och utveckling av utbildningen (4 kap. 4 § skollagen).

#### **Personalkompetens**

All personal vid skolan har inte utbildning för de uppgifter de ska bedriva.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med personalkompetens.

I detta ingår att:

- Se till att de lärare som används har utbildning för den undervisning de ska bedriva (2 kap. 13-15 och 17-19 §§ skollagen).

**Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**

Alla elever har inte lika tillgång till den utbildning som anordnas.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

I detta ingår att:

- Se till att grundskolan erbjuder eleverna språkval i enlighet med författningarna (10 kap. 4 § skollagen, 9 kap. 5-6 §§ skolförordningen).

## Skäl för beslut

---

### Föreläggande:

#### Bedömningsområde: Undervisning och lärande

#### Bedömning:

Lärarna ger inte alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

#### Motivering:

Enligt skollagen ska utbildningen inom skolväsendet främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt ge en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov samt att det finns olika vägar att nå målet.

I samtal och intervjuer med elever i Björkebyskolan framkommer att alla elever oftast arbetar med samma uppgifter samtidigt. I vissa ämnen som exempelvis matematik finns en möjlighet för eleverna att få böcker av varierad svårighetsgrad, men i övrigt arbetar eleverna med samma saker samtidigt. Denna bild bekräftas även av de lektionsbesök som Skolinspektionen genomför vid tillsynstillfället. Eleverna uppger vidare att de får gå på extramatte, extrasvenska eller läxhjälp om de tycker att något är svårt. Vid intervju med rektorn framkommer att huruvida undervisningen anpassas till elevernas olika behov och förutsättningar är lärarberoende och att variationen är stor. I den enkät som Skolinspektionen genomfört bland personalen har en stor andel av personalen (16 respektive 36 procent) uppgett att påståendet "Jag har inte möjlighet att hjälpa alla elever som är i behov av det." stämmer helt och hållet eller stämmer ganska bra. Nästan 20 procent av personalen som har svarat har uppgett att påståendet "Jag har möjlighet att anpassa min undervisning efter elevernas olika förutsättningar." stämmer ganska dåligt.

Vidare framgår av skollagen att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. De elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Vid samtal och intervjuer med elever framkommer att undervisningen i vissa klasser utformas utifrån de elever som har de största svårigheterna med skolarbetet. De som har en högre kunskapsnivå får arbeta med sådant de redan kan eller som de tycker är lätt. Eleverna uppger att de inte utmanas och inte ges några svårare arbetsuppgifter vilket leder till att eleverna tröttnar på att arbeta på lektionerna och istället blir passiva. De uppger vidare att de inte ges några extrauppgifter eller svårare uppgifter när de är klara med uppgiften som alla ska arbeta med. Denna bild bekräftas av de lektionsbesök som Skolinspektionen genomför där elever efter avslutade uppgifter får sitta och vänta passiva på att deras klasskamrater ska bli klara. I den enkät som Skolinspektionen genomfört bland personalen har nästan 23 procent av de svarande uppgett att påståendet " Jag tycker att det är viktigt att eleverna väntar in varandra så att vi går vidare tillsammans i skolarbetet." stämmer ganska bra. I enkäten som riktar sig till elever i årskurs 9 har en stor andel (32 respektive 30 procent) av eleverna svarat att påståendet "Skolarbetet är roligt." stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls. En stor andel (43 respektive 25 procent) elever har även svarat att "Skolarbetet gör mig nyfiken och jag får lust att lära mig mer." stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls. En stor andel av eleverna i årskurs 9 (47 respektive 25 procent) har även svarat att påståendet "Jag tycker att skolarbetet är för svårt för mig." stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls.

Sammantaget visar utredningen att lärarna inte ger alla barn och elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Järfälla kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

**Författning:**

1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen, Lgr 11 avsnitt 1, En likvärdig utbildning och avsnitt 2.2 Kunskaper/ Lpo 94 avsnitt 1, En likvärdig utbildning och avsnitt 2.2 Kunskaper.

**Bedömningsområde: Grundläggande värden och inflytande****Bedömning:**

Eleverna ges inte möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen.

**Motivering:**

Enligt skollagen ska elevens inställning så långt det är möjligt klarläggas. Eleverna ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Eleverna ska vidare ges inflytande över utbildningen. Inform-

ationen och formerna för inflytandet ska anpassas efter deras ålder och mognad. Utformningen av inflytandet ska anges i samband med planeringen av verksamheten. Vidare ska det enligt skollagen vid varje enhet finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna. Rektorn ansvarar för att det finns sådana forum.

Vid intervju med rektorn framkommer att lärarna har fått instruktioner att en gång i veckan hålla klassråd som ska utgå från en dagordning och sedan protokollföras i en skolgemensam mall. I samband med faktakontrollen av beslutet har rektorn förtydligat att alla klasser har så kallad klasstimme varje måndag morgon och att en del av denna tid kallas klassråd. I skolan finns även enligt rektorn ett elevråd som dock inte fungerar optimalt. Eleverna och lärarna bekräftar i intervju att elevrådet inte fungerar. Det som diskuteras i elevrådet tas enligt eleverna inte upp i klasserna. Alla klasser har inte heller någon representant i elevrådet. Vissa elever uppger även att de är osäkra på om de har klassråd. På den så kallade klasstimmen varje måndag går vissa klasser endast igenom vilka läxor och prov de har i veckan. Vissa klasser har dock klassråd på den utsatta tiden, men det är inte alla klasser som ges möjlighet att komma med synpunkter på vad som är bra eller dåligt i skolan på klassråden. Eleverna uppger även att det inte är någon mening att ta upp sina synpunkter med lärarna eftersom eleverna upplever att de "inte bryr sig" eller inte lyssnar på eleverna.

När det gäller elevernas inflytande över undervisningen uppger rektorn i intervju att det är lärarberoende och att det finns lärare som arbetar mycket med elevinflytande men även lärare som arbetar mindre med att ge eleverna inflytande. I samtal och intervjuer med elever framkommer att de upplever att de inte får vara med och påverka undervisningen, med undantag för i de samhällsorienterande ämnena där de kan få välja arbetssätt eller redovisningsätt. Eleverna uppger att lärarna redan har planerat undervisningen och att den inte går att ändra på utan att de bara får börja arbeta med det som läraren har bestämt. I den enkät som Skolinspektionen genomfört i årskurs 9 i Björkeby skolan har en stor andel av eleverna (24 respektive 51 procent) svarat att påståendet "I min skola är det bara lärarna som bestämmer hur vi ska arbeta på lektionerna" stämmer helt och hållet eller stämmer ganska bra. Nästan hälften av eleverna har svarat att "I min skola är eleverna med och bestämmer hur vi ska arbeta med olika skoluppgifter" stämmer ganska dåligt. Lärarna uppger i intervju att de försöker att lyssna på eleverna och sedan forma undervisningen utifrån det. I den enkät som Skolinspektionen genomfört bland lärarna har en stor andel (32 respektive 39 procent) svarat att påståendet " Elevdemokratin på vår skola fokuserar på praktiska frågor av mindre betydelse." stämmer ganska bra och att påståendet "Jag planerar hur undervisningen ska genomföras tillsammans med mina elever." stämmer ganska dåligt. En stor andel av personalen (26 pro-

cent) har även svarat att påståendet "Jag låter mina elever påverka arbetsätten i undervisningen." stämmer ganska dåligt. Eleverna får enligt intervju med lärarna utvärdera undervisningen och välja mellan olika alternativ som lärarna har tagit fram. Lärarna uppger dock att det inte finns någon gemensam plan för hur elevinflytandet ska utformas. I den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av saknas en redogörelse för utformningen av inflytandet över undervisningen. Skolan saknar även en redogörelse för hur de avser att arbeta med att öka elevernas inflytande med stigande ålder och mognad.

Redan i den tillsyn som genomfördes av Skolinspektionen år 2008 förekom brister i elevinflytandet som sammanfaller med de ovanstående. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att bristerna i så stor utsträckning fortfarande kvarstår.

Sammantaget visar utredningen att eleverna inte ges möjlighet till ett aktivt inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Järfälla kommun föreläggs avhjälpa bristen.

**Författning:**

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 och 13-14 §§ första stycket skollagen samt Lgr 11 avsnitt 2.3 Elevernas ansvar och inflytande och avsnitt 2.8 Rektorns ansvar / Lpo 94, avsnitt 2.3 och avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

**Bedömningsområde: Trygghet och studiero****Bedömning:**

Skolmiljön vid skolan präglas inte av studiero.

Det finns inte för varje verksamhet en plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp.

**Motivering:**

Ordningsregler ska, enligt skollagen, finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Rektorn beslutar om ordningsregler. Rektorn eller en lärare får vidare enligt skollagen vidta de omedelbara eller tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet eller studiero eller för att komma till rätta med elevs ordningsstörande uppträdande.

Björkeby skolan har inför tillsynen av skolan inkommit med skolans ordningsregler som gäller både för elever och lärare. I intervju med rektorn framkommer att reglerna togs fram för ett par år sedan tillsammans med eleverna. Eleverna uppger i samtal och intervjuer att de inte har fått komma med synpunkter på reglerna och att de upplever att de inte har någon "makt" att ändra

dem. De uppger att de har blivit informerade om dem när de började i skolan. Vid intervju med lärarna framkommer att föregående läsårs elevråd har fått komma med synpunkter på ordningsreglerna. Lärarna uppger vidare att varken alla i lärarkollegiet eller eleverna följer reglerna. Denna uppgift bekräftas av merparten av de lektionsbesök som Skolinspektionen genomför under tillsynsbesöket. Lektionerna präglas av bristande studiero och respekt. De elever som kommer för sent till lektionerna stör ordningen och visar varken läraren eller sina klasskamrater respekt. Alla lärare agerar heller inte för att skapa studiero utan låter eleverna vara. Elever uppger i samtal och intervjuer att de saknar respekt för vissa lärare och att det på deras lektioner brukar bli "kaos". Elevhälsan uppger att det "kåbblas" mycket på lektionerna.

Enligt skollagen ska arbetet mot kränkande behandling planeras och följas upp varje år genom att en plan mot kränkande behandling upprättas. I planen ska skolan ge en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Det ska även framgå vilka av dessa åtgärder som ska påbörjas eller genomföras det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska finnas i efterföljande års plan.

I Björkebyskolan finns en plan för likabehandling och mot kränkande behandling för läsåret 2011/2012. Planen uppfyller till stora delar kraven på en sådan plan. Den saknar dock en redogörelse för hur de planerade åtgärderna genomfördes föregående år.

Av utredningen framgår att skolmiljön inte präglas av studiero. Det finns även brister i planen mot kränkande behandling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Järfälla kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

**Författning:**

5 kap. 5-6 §§ och 6 kap. 8 § skollagen.

**Bedömningsområde: Särskilt stöd****Bedömning:**

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.

Om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att behovet skyndsamt utreds och att beslut om åtgärdsprogram fattas.

**Motivering:**

Enligt skollagen ska rektorn se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd.

I både intervju med rektorn och lärarna framkommer att stödbehovet i Björkeby skolan är stort. I intervju med lärarna framkommer att det kan ta lång tid innan en utredning av behovet av särskilt stöd kommer till stånd och innan åtgärder sätts in. Elever som behöver någon form av stöd kan få det framför allt på de så kallade extra undervisningstillfällena i matematik och svenska eller på den så kallade läxhjälpen. Dessa tillfällen är öppna för alla elever, oavsett stödbehov. En satsning har enligt rektorn skett inom ämnet matematik och i de naturorienterade ämnena i skolan. Även de elever som Skolinspektionen samtalat med och intervjuar uppger att man kan gå på extraundervisningen i matematik eller svenska eller på läxhjälpen om man behöver hjälp med något. Eleverna uppger dock att det är svårt att få den hjälp de behöver vid dessa tillfällen eftersom konkurrensen om lärarens tid är stor vilket medför att eleverna kan få vänta länge innan de får hjälp. Det framkommer också att de elever som är i behov av särskilt stöd inte alltid kommer till de extra undervisningstillfällena. Trots detta hänvisas det i samtliga åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av till att eleverna kan delta på "läxhjälp/studiestöd" under vissa tider. Skolinspektionen vill betona vikten av att kontinuerligt utvärdera och ompröva det stöd som ges för att försäkra sig om att det insatta stödet ges på det sätt som eleverna behöver och tillgodoser behoven.

Av skollagen framgår att åtgärdsprogram ska utarbetas för elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning visar att eleven inte behöver särskilt stöd ska rektorn, eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till, istället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Skolinspektionen har tagit del av några av de åtgärdsprogram som utarbetats i Björkeby skolan och kan konstatera att de inte uppfyller författningarnas krav. Det är otydligt vilka elevens behov är, istället beskrivs exempelvis att eleven riskerar att inte nå målen eller att eleven inte når kunskapsmålen. Det framgår inte heller hur behoven ska tillgodoses. I några åtgärdsprogram fokuseras på vad eleven själv ska göra istället för på skolans åtgärder för att eleven ska nå kunskapskraven. Det framgår inte heller när och hur uppföljning av åtgärderna ska göras.

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till. När det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ser rektor inte till att åtgärdsprogram utarbetas som

uppfyller författningarnas krav. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Järfälla kommun föreläggs avhjälpa bristen.

**Författning:**

3 kap. 8 och 9 §§ skollagen, Lgr 11 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar/ Lpo 94 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

**Bedömningsområde: Bedömning och betygssättning**

**Bedömning:**

Rektorn ser inte till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Eleven och elevens vårdnadshavare informeras inte fortlöpande om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling.

**Motivering:**

Enligt grundskoleförordningen ska ett betyg inte sättas om en elev inte når upp till de mål i ett ämne som eleven enligt kursplanen ska ha uppnått i slutet av det nionde skolåret. En skriftlig bedömning av elevens kunskaper ska istället ges i ämnet. Av bedömningen kan det också framgå vilka stödåtgärder som vidtagits.

Skolinspektionen har tagit del av skriftliga bedömningar som har gjorts i Björkebyskolan. De skriftliga bedömningarna kallas för bilaga till betyg i skolan. Av den skriftliga bedömningen framgår inte vad eleven kan i ämnet. Istället uppges vad eleven har arbetat med och vilka svårigheter eleven har. I något fall görs en gemensam skriftlig bedömning i ämnena kemi, fysik och teknik där det endast uppges att eleven " har kunskaper för att kunna hantera situationer som vanligen förekommer i samhället samt har utvecklat sin uppfattning om omvärlden och naturens fenomen." Det framgår således inte vad eleven kan i förhållande till målen att uppnå i årskurs 9 i de olika ämnena.

Vidare framgår av skollagen att eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande ska informeras om elevens utveckling. Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. De ska även sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Skolinspektionen har inte kunnat ta del av några kompletta individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen. Björkebyskolan har inkommit med exempel av individuella skriftliga utvecklingsplaner för några elever och sepa-

rata skriftliga omdömen för andra elever. Skolinspektionen kan därför inte göra någon helhetsbedömning av de skriftliga individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen som utarbetas i skolan.

Av de skriftliga omdömen som Skolinspektionen har tagit del av kan dock konstateras att de inte uppfyller författningarnas krav. De beskriver inte vad eleven kan i förhållande till kunskapskraven utan det fokuseras i stor utsträckning på vad eleven inte kan. I andra skriftliga omdömen beskrivs vad eleverna har genomfört för moment istället för vad eleverna kan. I viss utsträckning beskrivs även elevernas egenskaper, såsom att eleven är ofokuserad på lektioner, att eleven även har en seriös sida, att eleven har svårt att sitta still på lektionerna och att eleven styrs av sin dagsform. De skriftliga omdömena skrivs även i ämnesblock i de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena och inte i varje ämne. Även vid ämnesövergripande undervisning är det viktigt att eleverna får omdömen i varje enskilt ämne utifrån kunskapskraven. Eftersom det finns ett centralt innehåll för varje respektive ämne från årskurs 4 ska skriftliga omdömen skrivas i varje enskilt ämne från och med årskurs 4. De individuella utvecklingsplanernas framåtsyftande del saknar även en sammanfattning av de insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att betyg inte sätts i enlighet med författningarnas krav och att eleven och elevens vårdnadshavare inte informeras fortlöpande om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling på det sätt som författningarna föreskriver. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Järfälla kommun föreläggs avhjälpa bristerna.

**Författning:**

10 kap. 22 § skollagen/ 7 kap. 9 § grundskoleförordningen, 10 kap. 13 § skollagen.

**Bedömningsområde: Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen****Bedömning:**

Rektorn tar inte ansvar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning, utvärdering och utveckling av utbildningen.

**Motivering:**

Enligt skollagen ska ett systematiskt kvalitetsarbete bestående av planering, uppföljning och utvärdering av verksamheten genomföras på skolnivå. Rektorn ansvarar för att ett kvalitetsarbete genomförs i enlighet med lagen.

I intervju med rektorn och av inskickade dokument framgår att skolan saknar en sammanställning över grundsärskoleelevernas resultat i de olika ämnena. Rektorn uppger att han inte gör någon uppföljning av elevernas resultat utan att han litar på att lärarna gör detta. Rektorn kan heller inte uppge hur det går för eleverna på grund av att det är så individbaserat. Rektorn har i samband med faktagranskningen av beslutet uppgett att en uppföljning av elevernas resultat görs på individnivå.

Det förekommer stora skillnader mellan pojkars och flickors resultat i grundskolan. Vid intervju med rektorn framkommer att någon analys av skillnaderna inte har gjorts och att skillnaden inte hade uppmärksammats.

Utredningen visar att rektorn inte tar ansvar för skolans resultat och för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolenheten samt omsätter inte resultaten i åtgärder för att uppfylla de nationella målen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Järfälla kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

**Författning:**

4 kap. 4 § skollagen.

**Bedömningsområde: Personalkompetens**

**Bedömning:**

All personal vid skolan har inte utbildning för de uppgifter de ska bedriva.

**Motivering:**

Av 1985 års skollag framgår att kommuner är skyldiga att använda lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Enligt lagen om införande av skollagen ska 1985 års skollag tillämpas gällande lärare som enligt den nya skollagen saknar utbildning för att undervisa i skolan och som har anställts före den 1 juli 2011.

I Björkebyskolan arbetar personal som är anställd före den 1 juli 2011 som inte har utbildning för den nivå eller ämne som de undervisar i. Exempelvis undervisar förskolelärare och lågstadielärare i skolan som är betygssättande. Det finns även personal som undervisar i ämnen som de saknar ämnesutbildning för. Exempelvis sker detta i några av de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena samt svenska som andraspråk. Dessutom finns personal som saknar lärarutbildning som undervisar i skolan. Rektorn uppger i samband med faktagranskningen att det inte finns utbildade lärare att anställa inom vissa ämnen.

Tillsynen visar att vissa lärare saknar utbildning för den undervisning som de i huvudsak bedriver. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Järfälla kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

**Författning:**

2 kap. 13 § skollagen, 2 kap. 3 § 1985 års skollag, 33 § lag om införande av skollagen.

**Bedömningsområde: Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**

**Bedömning:**

Alla elever har inte lika tillgång till den utbildning som anordnas.

**Motivering:**

Enligt skollagen ska det finnas språkval. Huvudmannen ska erbjuda minst två av språken franska, tyska och spanska. En elev får istället för något av dessa språk erbjudas svenska eller engelska som språkval.

I Björkebyskolan läser några av eleverna svenska och engelska som språkval. Vid intervju med rektorn framkommer att ett antal av eleverna som läser svenska och engelska har valt det på grund av att de har svårt att nå kunskapskraven i de ämnena. Språkvalet svenska och engelska används enligt rektorn i stor utsträckning som stöd i språken istället för att ge eleverna en fördjupning. Denna bild bekräftas i intervju med elevhälsan. Även eleverna uppger i samtal och intervjuer att språkvalet engelska inte innebär någon fördjupning i språket. Eleverna uppger att språkvalet engelska ses som stöd.

Utredningen visar att alla elever inte har lika tillgång till den utbildning som anordnas. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Järfälla kommun föreläggs avhjälpa bristen.

**Författning:**

10 kap. 4 § skollagen, 9 kap. 5-6 §§ skolförordningen.

## Bakgrund

---

### Måluppfyllelse

#### Kunskapsresultat

Läsåret 2010/2011 nådde 73 procent av eleverna i Björkebyskolan målen i samtliga ämnen. En större andel av flickorna nådde målen än av pojkarna. Av eleverna var 84 procent behöriga till yrkesprogram, 83 procent var behöriga till estetiskt program, 82 procent var behöriga till ekonomi-, humanistiska och samhällsvetenskapsprogram och 78 procent var behöriga till naturvetenskapligt och tekniskt program. Det genomsnittliga meritvärdet var 217 i jämförelse med riket där det var 211. Flickorna hade betydligt högre genomsnittligt meritvärde än pojkarna, 240 mot 207.

I samtliga ämnen, med undantag för i modersmål, fanns det läsåret 2010/2011 elever som inte nådde målen. I ämnena matematik, fysik och kemi fanns det en stor andel elever som inte nådde målen. Andelen flickor som nådde målen var större än andelen pojkar i de ämnena. Flickorna fick betyget mycket väl godkänd (MVG) i större utsträckning än pojkarna i samtliga ämnen med undantag för i ämnet kemi och historia där andelen flickor och pojkar som fick betyget MVG var lika stor.

Vid intervju med rektorn framkommer att skolan inte har analyserat skillnaderna i resultat för pojkar och flickor.

Skolan har inte redovisat något resultat för eleverna som är mottagna i grundskolan.

Alla elever ges inte möjligheter att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Skolinspektionen pekar i detta beslut på att antal områden där skolan behöver vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat.

#### Resultat av värdegrundsarbetet

I Björkebyskolan finns en grupp bestående av personal som kallas för AMOR-gruppen. Gruppen arbetar med värdegrundsfrågor och med kränkningar. Varje elev skriver i en personlig bok en gång i månaden om hur eleven uppfattar klimatet i skolan och i klassen. Mentorn läser sedan i boken och lämnar vid behov information till AMOR-gruppen som sedan agerar utifrån informationen. I den enkät som Skolinspektionen brett elever i årskurs 9 svara på, framgår att eleverna känner sig trygga i skolan. Däremot har 42 respektive 23 procent av eleverna svarat att påståendet "I min skola pratar vi ofta om alla människors lika värde" stämmer dåligt eller stämmer inte alls. Av eleverna har även 11 respektive 28 procent svarat att det stämmer helt och hållet eller stämmer ganska bra på påståendet "I min skola är det svårt att vara annorlunda". I sam-

tal och intervjuer med elever uppges dock att eleverna känner sig trygga i skolan.

Rektorn har i samband med faktakontrollen av beslutet uppgett att skolan arbetar aktivt med skolans värdegrund och alla människors lika värde. Skolinspektionen konstaterar dock att trots ett aktivt värdegrundsarbete råder bristande studiero och respekt på lektionerna.

### **Beskrivning av Björkebyskolan**

Björkebyskolan ligger i kommundelen Skälby i Järfälla kommun. Skolan omfattar grundskola årskurs 6-9 och grundsärskola årskurs 5-9 och har 447 elever. Grundsärskolan är integrerad i grundskolan och eleverna undervisas i så kallade samundervisningsklasser som är åldersblandade. Samundervisningsklasserna är indelade utifrån elevernas behov, mognad, språklig utveckling och sociala relationer. Grundskolan har fyra profiler som de kallar Estet, Ma/No, Global kommunikation och Idrott och Hälsa. Eleverna väljer profil i årskurs 7 men går kvar i sin klass.

Skolan leds av en rektor som har två biträdande rektorer till sin hjälp. Den pedagogiska ledningsgruppen består förutom av rektorn och de biträdande rektorerna av arbetslagsledarna. Lärarna är indelade i fyra vertikala arbetslag. De arbetar även i ämneslag. Lärarna i samundervisningsklasserna utgör ett arbetslag.

I ärendets slutliga handläggning har enhetschef Anna Rydin deltagit.

### **På Skolinspektionens vägnar**

Ulrika Palm  
Beslutsfattare

Josefine Dahlqvist  
Utredare

**Bilagor:**

**Bilaga 1 Allmänt om tillsynen**

## Allmänt om tillsynen

---

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan

information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats ([www.skolinspektionen.se/Tillsyn](http://www.skolinspektionen.se/Tillsyn)).